

Asia: VN/9898/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jätelain ja merenkulun ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Pääasiallinen sisältö

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Luku 1 (Asian tausta ja valmistelu)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Luku 2 (SUP-direktiivin tavoitteet ja pääasiallinen sisältö)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

Luku 2.5 Eräiden kertakäyttöisten muovituotteiden kulutuksen vähentäminen

Päivittäistavarakauppa ry on neuvotellut ympäristöministeriön kanssa green dealista SUP-direktiivin 4. artiklan toimeenpanemiseksi Suomessa. Pidämme green dealia parhaana tapana täyttää direktiivin vaatimukset tilanteessa, jossa vaihtoehtoja nykyisille pakkauksille suurelta osin vasta kehitetään ja yritysten omaehtoinen toiminta käytännön ratkaisujen ja toimintamallien kehittämisessä korostuu.

Parhailtaan hyväksyttävänä olevan Valtakunnallisen jätesuunnitelman vuoteen 2027 julkista sektoria koskevat toimet ovat keskeisiä SUP-direktiivin 4. artiklan kansallisessa toimeenpanossa. Julkiset toimijat ovat työpaikkaruokailujen järjestäjinä merkittäviä ja muutenkin niiden rooliin kuuluu esimerkkinä toimiminen kansalaisille. Valtakunnallisen jätesuunnitelman mukaan julkisten toimijoiden tulisi lopettaa kertakäyttöisten, muovia sisältävien astioiden hankinta ja käyttö tiloissaan. Tällä toimenpiteelle mahdollisesti asetettu aikataavoite ja tavoitteen seurannan toteuttaminen olisi hyvä mainita hallituksen esityksen perusteluissa.

Luku 3 (Nykytila ja sen arviointi)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

Luku 3.4.2. Kalastusvälineiden tuottajavastuu

SUP-direktiivi sääntelee vain merellä käytettävien muovia sisältävien kalastusvälineiden tuottajavastuuta. Emme kannata kansallista laajennusta tuottajavastuun ulottamiseksi myös sisävesillä tapahtuvassa kalastuksessa käytettäviin kalastusvälineisiin. Tuottajavastuu tuo mukanaan byrokratiaa, jota ei kansallisin päätöksin pidä tarpeettomasti lisätä. Järviluonnon pitäminen puhtaana edellyttää ennen kaikkea vaikuttamista kansalaisten käyttäytymiseen valistuksen ja kampanjoinnin keinoin.

Luku 4 (Ehdotukset ja niiden vaikutukset)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Luku 5 (Muut toteuttamismuutokset)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

Luku 5.2. Roskaajalle määrättävä sakko

Lakiesityksen perusteluissa kerrotaan, että Ruotsissa on osana SUP-direktiivin täytäntöönpanoa tehty lakimuutos, jolla kuluttaja voi saada roskaamisesta sakon. Kannatamme vastaavan lakimuutoksen tekemistä Suomessa. Roskaaja on se yksittäinen henkilö, joka heittää roskan väärään paikkaan ja sanktion tulisi kohdistua häneen.

Luku 8 (Lakia alemman asteinen sääntely)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Luku 12 (Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Jätelain muutosehdotus

6 § (Muut määritelmät) + pykäläkohtaiset perustelut

-

24 a § (Markkinavalvonta) + pykäläkohtaiset perustelut

-

25 § (Muut valvontaviranomaiset) + pykäläkohtaiset perustelut

Etäkaupan saaminen tuottajavastuuvollisuuksien kustannusvastuun piiriin on tärkeää. Pidämme tärkeänä tullin roolin vahvistamista ja sen yhteistyötä Pirkanmaan ELY-keskuksen kanssa tuottajavastuun etäkaupan valvonnassa. Tuottajavastuusta yrityksille koituvan kustannusrasitteen jatkuva kasvu korostaa viranomaisvalvonnan merkitystä. Valvontaa tulee lisätä ja tehostaa. Suomessa tulisikin varata riittävät viranomaisresurssit myös rajat ylittävää viranomaisyhteistyötä varten.

46 § (Tuottajan vastuu jätehuollosta ja sen kustannuksista) + pykäläkohtaiset perustelut

Tuottajayhteisön vastuu kierrätystavoitteiden saavuttamisessa tulisi rajata vain sen asiakkaiden markkinoille tuomaan pakkausmäärään. Viranomaisvalvonnan avulla tulisi varmistua siitä, että yritykset liittyvät tuottajayhteisöihin. Asia on tärkeä yritysten tasapuolisen kohtelun näkökulmasta tilanteessa, jossa Suomen pakkaustilastoihin ollaan jatkossa sisällyttämässä myös muut kuin rekisteröityneiden tuottajien markkinoille saattamat pakkaukset. Vastuunsa hoitavien yritysten kustannusrasite ja eriarvoinen kohtelu lisääntyvät entisestään, jos ne joutuvat huolehtimaan vapaamatkustajien markkinoille saattamien pakkausten kierrätystavoitteiden saavuttamisesta.

47 a § (Tuottajan kustannusvastuu tietyistä kuntien toteuttamista jätehuolto- ja siivoustoimista) + pykäläkohtaiset perustelut

Pykälän mukaan pakkaustuottajien tulee korvata tiettyjen kustannustehokkaiden jätehuolto- ja siivoustoimien kustannuksia kunnille. Korvausten maksamisen lähtökohtana on siis näiden toimien kustannustehokkuus. Nyt kustannustehokkuuden arviointi on siirretty pelkästään kunnille, jotka ovat myös korvauksen saajia. Perusteluissa on myös esitetty, että kustannustehokkuus toteutuu automaattisesti, jos kunnat kilpailuttavat korvausten kohteena olevat palvelut. Tällaista vastuiden ja oikeuksien ristiriitaa ei voi pitää hyväksyttävänä.

Tilanteessa, jossa pakkaustuottajilla on lakisääteinen kustannusvastuu ja kunnilla toteutusvastuu, toteutuksen kustannustehokkuuden arviointi ei voi olla kuntien yksinoikeus. Hyvän yhteistoiminnan onnistumisen edellytys on, että tuottajat ja kunnat voivat yhdessä koota tietoa, arvioida toimintaa ja edistää parhaiden käytäntöjen käyttöönottoa. Julkinen kilpailuttaminen ei myöskään automaattisesti takaa toiminnan tehokkuutta, eikä sitä voida yksin pitää osoituksena kustannustehokkaasta toiminnasta.

47 b § (Kustannusvastuun piiriin kuuluvat alueet) + pykäläkohtaiset perustelut

-

47 c § (Kustannusvastuun toteuttamiseksi tarvittavien tuoteryhmäkohtaisten korvausten määrittäminen) + pykäläkohtaiset perustelut

Tuemme voimakkaasti ehdotuksen perusteluissa esitettyä tuottajien ja Kuntaliiton yhdessä sopimaa mallia korvausten määrittämiseksi vuosille 2023-2025. Tämän jälkeen korvaukset perustuisivat yhdessä kehitetyn tiedonkeräyksen tuottamaan luotettavaan aineistoon. Pidämme tärkeänä sitä,

että tuottajien kustannusvastuu voidaan tietojen keräyksen kehittyessä rajata entistä luotettavammin vain direktiivin mukaisiin välttämättömiin ja kustannustehokkaisiin toimiin sekä kustannusvastuun piiriin kuuluviin kertakäyttöisiin muovituotteisiin. Yhteistyö ympäristöministeriön, kuntien ja tuottajien kesken onkin tärkeää asiaa koskevan tiedon laadun parantamisessa tulevina vuosina.

Koska tiedonkeräyksen kehitystyö on vasta alkamassa, lain tasolla ei tulisi määrätä siitä, että kuntien jätehuolto- ja siivoustoimista aiheutuva kokonaiskustannus kerätään otosperusteisesti. Tuottajien oikeusturvan kannalta on aivan keskeistä, että kunnista kerättävä tieto koskee vain tuottajien maksuvastuulla olevia tehtäviä ja edustaa kattavasti koko Suomen tilannetta. Tämä edellyttää, että oikean kustannustiedon keräämiseen panostetaan kunnissa ja tiedonkeräys suunnitellaan hyvin. Otosperusteisuus on syytä sallia ja se voi osoittautua riittäväksi kokonaiskustannusten määrittystavaksi, mutta sen käyttöön ei ole syytä suoraan määrätä.

Pidämme tärkeänä, että indeksin käyttö on lain perusteluissa rajattu tuoteryhmäkohtaisten korvausten tarkistamisessa vain pitkiin, vähintään viiden vuoden mittaisiin korvauskausiin.

47 d § (Tuoteryhmäkohtaisten korvausten maksaminen kunnille) + pykäläkohtaiset perustelut

On tärkeää, että tuottajien kunnille maksaman korvauksen maksuajankohdaksi on määrätty korvausvuotta seuraava vuosi. Jälkikäteinen maksuajankohta on edellytys sille, että korvauksesta syntyvät kustannukset voidaan kohdentaa tuottajille oikein. Tämä johtuu siitä, että pakkaustiedot, joihin yritysکوhtaiset maksut perustuvat, voidaan kerätä ainoastaan jälkikäteen.

47 e § (Tuoteryhmäkohtaisten korvausten tarkistaminen) + pykäläkohtaiset perustelut

Ehdotuksessa tuottajat määrätään vastaamaan kunnille maksettavien korvausten laskemisessa tarvittavien lähtötietojen hankkimisesta ja sen kustannuksista. Sen sijaan kunnille ei aseteta tältä osin mitään lakisäätteisiä velvoitteita, vaikka tarvittavia tietoja ei voida hankkia ilman kuntien toimia ja myötävaikutusta. Esitetty yksipuolinen vastuu ei mahdollista ehdotuksen edellyttämää tiedonkeräystä, eikä se ole tuottajien näkökulmasta hyväksyttävissä.

Kunnille tulee asettaa lakisäateinen velvoite korvausten määrittämisessä tarvittavien kustannustietojen keräämiseen ja toimittamiseen tuottajille. Näiden kustannustietojen kerääminen ja toimittaminen ei voi olla tuottajien kustannusvastuulla, koska kyse on kuntien omasta kustannusseurannasta niille maksettavien korvausten määrittämiseksi. Lisäksi kuntien myötävaikutusta tarvitaan kerätyn jätteen ja siivotun roskan koostumustutkimusten suorittamiseen.

47 f § (Kustannusvastuun jakaminen samaa tuoteryhmää edustavien eri tuottajayhteisöjen sekä tuottajien kesken) + pykäläkohtaiset perustelut

Tuoteryhmäkohtaisten korvausten jyvittämisessä tuottajavastuullisten yritysten maksettaviksi tulee huomioida markkinaosuuksien lisäksi se, kuinka paljon kunkin tuoteryhmän tuotteet roskaantumista aiheuttavat. Ehdotammekin pykälän muotoilemista siten, tuottajayhteisön olisi perustellusta syytä

mahdollista kohdentaa tuoteryhmäkohtaisia kokonaiskustannuksia kunkin tuoteryhmän sisällä tuotteille siinä suhteessa kuin niitä kerätyn jätteen ja siivotun roskan joukosta löytyy. Nämä tuotekohtaiset kustannukset jaettaisiin sitten tuottajille markkinaosuuksien suhteessa.

48 § (Tuottajavastuun piiriin kuuluvat tuotteet ja tuottajat) + pykäläkohtaiset perustelut

Kannatamme 1 miljoonan euron liikevaihtorajan poistamista ja pidämme välttämättömänä muuttaa tuottajan määritelmää tiettyjen ns. palvelupakkausten osalta. Niiden tuottajaksi tulee määritellä tuotteen valmistaja tai maahantuoja tuotteen pakkaajan tai pakatun tuotteen maahantuojan sijasta. Näin pakkausten tuottajavastuujärjestelmän monimutkaisuutta vähennetään, siitä saadaan kustannustehokkaampi ja käytännössä suurempi osa pakkauksista saadaan jakamaan sen kustannuksia kuin nykyisellä tuottajan määritelmällä toimittaessa olisi mahdollista.

EU-jätesäädöspaketti ja SUP-direktiivi eivät salli mitään tuoteryhmiä koskevia kansallisia tuottajavastuurajauksia, kuten yrityksen liikevaihtorajana pohjaavaa rajausta, joka on ollut Suomessa tähän asti käytössä. Ympäristöministeriön selvityksen mukaan pelkkä liikevaihtorajan poistaminen toisi pakkausten tuottajavastuun piiriin noin 31 000–39 000 uutta yritystä nykyisten 4 300 yrityksen lisäksi. Palvelupakkausten osalta esitetty muutos on välttämätön, koska se vähentää merkittävästi uusien tuottajavastuuvollisten yritysten lukumäärää noin 2 000–22 000 kappaleella pienten, alle 1 miljoonan euron liikevaihdon yritysten, osalta. Lisäksi muutoksella vähennettäisiin tuottajavastuun piiristä myös sellaiset maatalousyrittäjät, jotka pakkaavat tuotteita myytäväksi esimerkiksi suoramyyntinä tilalta suoraan kuluttajille. Näin vähennetään merkittävästi uusien tuottajavastuullisten yritysten määrää ja siten pienille tuottajayrityksille ja viranomaiselle kohdistuvaa sääntelytaakkaa.

49 § (Käytöstä poistettavien tuotteiden vastaanotto ja kuljetus) + pykäläkohtaiset perustelut

Muovia sisältävien kalastusvälineiden tuottajavastuu tulisi SUP-direktiivin mukaisesti rajata koskemaan vain sisävesikalastusta, mikä tulisi huomioida tässä pykälässä.

51 § (Tuottajan tiedotus- ja neuvontavelvollisuus) + pykäläkohtaiset perustelut

-

53 a § (Tuottajan omavalvonta) + pykäläkohtaiset perustelut

-

62 § (Tuottajayhteisöön liittyminen) + pykäläkohtaiset perustelut

-

66 a § (Tuottajan tai muun toimijan valtuutettu edustaja) + pykäläkohtaiset perustelut

-

69 § (Juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän velvollisuudet) + pykäläkohtaiset perustelut

-

128 § (Tuottajavastuuta koskevan rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen) + pykäläkohtaiset perustelut

-

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset + niiden perustelut

Lain 48 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaista, uudistettua pakkausten tuottajan määritelmää sovellettaisiin 1.1.2023 alkaen. Ehdotamme soveltamisajankohdan siirtämistä vuodella eteenpäin. Lakiehdotus hyväksyttäneen eduskunnassa aikaisintaan kevätestuntokauden 2022 päätteeksi, jolloin yrityksille, Rinki Oy:lle ja pakkausten tuottajayhteisöille jäisi esityksen mukaan noin puoli vuotta aikaa valmistautua muutokseen. Tämä aika ei riitä kaikkiin niihin toimiin, joita uusien asiakasyritysten sujuva liittäminen tuottajavastuujärjestelmään edellyttää. Muutoksia tarvitaan mm. asiakassopimusten ehtoihin, asiakkaiden rekisteröitymisen järjestelmiin ja pienten yritysten raportointikäytäntöihin.

Merenkulun ympäristönsuojelulain muutosehdotus

3 § (Jätteiden vastaanottojärjestelyt satamassa) + pykäläkohtaiset perustelut

-

Voimaantulosäännös + sen perustelut

-

Muita esitykseen liittyviä asioita

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Nieminen Ilkka
Päivittäistavarakauppa ry